

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001126

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-04-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Архипова Тетяна Миколаївна

2. Tetiana Arkhypova

Кваліфікація: 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 24-05-2025

Спеціальність за освітою: психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8262

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15, 15.41, 15.41.21

Тема дисертації:

1. Психосоціальні детермінанти агресивної поведінки підлітків.
2. Psychosocial Determinants of Aggressive Behavior in Adolescents.

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню впливу психосоціальних детермінантів на агресивну поведінку підлітків в умовах воєнного дисертації стану. В роботі описано результати психологічного дослідження, яке проходило кілька етапів: організаційний, аналітичний, що включав порівняльний аналіз із використанням номотетичних і ідіографічних методів обробки статистичних даних. Застосовувалися t-критерій Стьюдента для порівняння двох незалежних вибірок, кореляційний параметричний аналіз p^2 (хи-квадрат) Пірсона, кореляційний непараметричний аналіз rs-Спірмена та факторний аналіз. Аналіз емпіричних даних був виконаний із використанням пакета статистичного програмного забезпечення IBM SPSS Statistics версії 22.0.0. Після вивчення теоретичних і емпіричних аспектів теми була розроблена теоретико-методологічна модель психосоціальних предикторів агресивної поведінки підлітків. Для збору даних використовувалися різні методи, зокрема спостереження, авторський соціальний опитувальник, що містить 17 питань, а також психодіагностичні інструменти для оцінки агресії за методикою А. Басса - А. Дарки. Оцінка акцентуацій характеру проводилася за тестом К. Леонгарда і Г. Шмішека, тоді як рівень тривожності визначався за

методикою Ч. Д. Спілбергера, адаптованою Ю. Л. Ханінім. Проективні методи включали психогеометричне тестування Сьюзен Деллінджер і методіку «Неіснуюча тварина», що містить 40 запитань. Дослідження проводилося в Подільських ліцеях №2 і №6 Одеської області, де взяли участь підлітки 9-10 класів, загальна вибірка складала 180 осіб віком 14-15 років. На констатувальному етапі дослідження було здійснено статистичний аналіз впливу психосоціальних детермінантів на агресивну поведінку підлітків. Результати вказують на те, що виражені риси особистості, притаманні акцентуаціям, суттєво впливають на розвиток схильності до агресивних проявів у контексті війни. В результаті емпіричного дослідження, з використанням критерію Пірсона, було встановлено цілий ряд прямих значущих кореляційних зв'язків між різними формами та видами агресивних проявів та усвідомленими і неусвідомленими особливостями, і соціальними факторами. У підлітків чоловічої статі виявлено позитивну кореляцію між «фізичною агресією» та іншими формами агресії, зокрема непрямою агресією, негативізмом, підозрілістю, вербальною агресією та роздратуванням. Це свідчить про те, що підлітки, які проявляють фізичну агресію, частіше демонструють й інші агресивні або негативні риси поведінки. Дослідження також показало статистично значущі зв'язки між «непрямою агресією» та негативізмом, підозрілістю, роздратуванням, вербальною агресією, циклотимічним типом акцентуації і особистісною тривожністю. Це вказує на те, що підлітки з непрямою агресією, як правило, також страждають від інших негативних емоцій і поведінкових рис. Особливо варто зазначити, що «підозрілість» має позитивний зв'язок з вербальною агресією та збудливим типом акцентуації. Це вказує на те, що підлітки, які відчують підозрілість, можуть бути більш схильні до агресивних висловлювань і реакцій. Роздратованість виявилася в тісному зв'язку з негативізмом, образою та іншими формами агресії, такими як вербальна агресія і підозрілість. А також має позитивну кореляцію з екзальтованою, збудливою, емотивною акцентуаціями, та з особистісною і ситуативною тривожністю. Ці результати свідчать про те, що рівень роздратування підлітків значною мірою залежить від їх індивідуально- психологічних і особистісних характеристик. Параметр агресивності, що визначається як «негативізм», демонструє позитивну кореляцію з такими характеристиками, як образа, підозрілість, почуття провини, а також зі ситуативною та тривожністю особистісною. Це свідчить про те, що підлітки з високим рівнем негативізму частіше відчують агресивні емоції та тривогу. «Образа», як один із параметрів агресивності також показує значну позитивну кореляцію з вербальною агресією, почуттям провини, підозрілістю, а також з особистісною і ситуативною тривожністю. Це вказує на те, що підлітки, які відчують образу, частіше виявляють підозрілість та агресію. «Підозрілість» позитивно корелює з вербальною агресією, що вказує на схильність до агресивних висловлювань у таких підлітків.

2. The dissertation is dedicated to the study of the impact of psychosocial determinants on the aggressive behavior of adolescents under martial law conditions. The work describes the results of a psychological study, which consisted of several stages: organizational, analytical, which included a comparative analysis using nomothetic and idiographic methods of processing statistical data. The statistical tools employed included the Student's t-test for comparing two independent samples, Pearson's chi-square (χ^2) test, Spearman's rank correlation coefficient (rs), and factor analysis. The analysis of empirical data was performed using IBM SPSS Statistics software, version 22.0.0. After examining both theoretical and empirical aspects of the topic, a theoretical and methodological model of psychosocial predictors of adolescent aggressive behavior was developed. Various data collection methods were used, including observation, an original social questionnaire containing 17 questions, and psychodiagnostic tools for assessing aggression based on the A. Bass - A. Darksy method. Character accentuation was assessed using the K. Leonhard and H. Schmissek test, while anxiety levels were measured using C.D. Spielberger's methodology, adapted by Yu.L. Khanin. Projective methods included Susan Dellinger's psychogeometric testing and the "Non-existent Animal" technique, which contains 40 questions. The study was conducted in Podil Lyceums No. 2 and No. 6 in the Odessa region, with the participation of 9th and 10th grade adolescents, aged 14-15, totaling 180 individuals. In the descriptive phase of the study, a statistical analysis was conducted to examine the influence of psychosocial determinants on adolescent aggressive behavior. The results indicate that prominent personality traits associated with accentuations significantly impact the development of a predisposition to aggressive manifestations in the context of war. The empirical investigation, utilizing Pearson's correlation coefficient, revealed a number of direct

significant correlations between various forms and types of aggression and both conscious and unconscious personal traits, as well as social factors. In male adolescents, a positive correlation was found between "physical aggression" and other forms of aggression, including indirect aggression, negativism, suspicion, verbal aggression, and irritability. This suggests that adolescents who exhibit physical aggression are more likely to demonstrate other aggressive or negative behavioral traits as well. The study also revealed statistically significant relationships between "indirect aggression" and negativism, suspicion, irritability, verbal aggression, cyclothymic type of accentuation, and personal anxiety. These findings suggest that adolescents exhibiting indirect aggression are generally also affected by other negative emotional and behavioral traits. Notably, "suspicion" was positively correlated with verbal aggression and an excitatory type of accentuation. This indicates that adolescents who experience suspicion may be more prone to aggressive expressions and reactions. Irritability was found to be closely related to negativism, resentment, and other forms of aggression, such as verbal aggression and suspicion. It also showed a positive correlation with exalted, excitable, and emotive accentuations, as well as with both personal and situational anxiety. These results suggest that the level of irritability in adolescents is largely influenced by their individual psychological and personality characteristics. The parameter of aggressiveness, defined as "negativism," demonstrated a positive correlation with characteristics such as resentment, suspicion, guilt, as well as with situational and personal anxiety. This suggests that adolescents with high levels of negativism are more likely to experience aggressive emotions and anxiety. "Resentment," as a parameter of aggressiveness, also showed a significant positive correlation with verbal aggression, guilt, suspicion, and both personal and situational anxiety. This indicates that adolescents who experience resentment are more likely to display suspicion and aggression. "Suspicion" was positively correlated with verbal aggression, suggesting a tendency for aggressive verbal expressions among such adolescents.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Архипова Т. М. Психологічні причини агресії підлітків в умовах війни. Психологія та соціальна робота. 2024. Вип. 1(59). С. 22-29.
- Архипова Т. М. Профіль особистісних властивостей агресивних підлітків. Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина» No 5 (39) 2024. С. 669-684.
- Архипова Т. М. Система психосоціальних чинників негативних психоемоційних станів підлітків, що визначають їх готовність до агресивних проявів. Наукові інновації та передові технології. 2024. No 6 (34). Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». С. 1474-1488.
- Архипова Т. М., Псядло Е. М. Психосоціальні предиктори, що обумовлюють агресивні реакції у підлітковому віці. Перспективи та інновації науки : Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2024. № 8(42) 2024. С. 663-675.
- Hubal, H., Fomina, I., Drozd, L., Arkhypova, T., & Sobkova, S. (2024). Psychological Aspects of the Decision-Making Process: The Influence of Personal Characteristics on Choice Strategies in the Face of Instability. *Cadernos De Educação Tecnologia E Sociedade*, 17(se5), 173-183.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U101274

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Курова Анастасія Володимирівна

2. Anastasiia Kurova

Кваліфікація: д. психол. н., доцент, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Літвінова Ольга Володимирівна

2. Olga Litvinova

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського

Код за ЄДРПОУ: 05385631

Місцезнаходження: вул. Першотравнева, буд. 20, Кременчук, Кременчуцький р-н., 39600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вдовіченко Оксана Володимирівна
2. Oksana Vdovichenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"**Код за ЄДРПОУ:** 02125473**Місцезнаходження:** вул. Старопортофранківська, буд. 26, Одеса, 65020, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Кременчуцька Маргарита Костянтинівна
2. Margaryta Kremenchutska

Кваліфікація: к. психол. н., професор, 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Одеський національний університет імені І. І. Мечникова**Код за ЄДРПОУ:** 02071091**Місцезнаходження:** вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Родіна Наталія Володимирівна
2. Natalia Rodina

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Одеський національний університет імені І. І. Мечникова**Код за ЄДРПОУ:** 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кононенко Оксана Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Кононенко Оксана Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лукашук Світлана Борисівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна